

דף יז.

עין משפט א.

יו"ד סימן רמו סעיף יח

יח. כה. תלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות ^ס.

היה לפניו עשיית מצוה ות"ת, אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסיק מלמודו ^ע, ואם לאו יפסיק לעשות המצוה ויחזור לתורתו.

עין משפט ב.ג.

חז"מ סימן שפט סעיף ב

ב. ב. אם הזיקה בדברים שדרכה לעשות תמיד כמנהג ברייתה כגון בהמה שאכלה תבן או שהזיקה ברגליה או בדרך הילוכה ^פ חייב לשלם נזק לשלם מהיפה שבנכסיו ^צ שנאמר "מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם".

ב. ג. אם שינתה הבהמה ועשתה מעשים שאין דרכה לעשות תמיד והזיק בהם, כגון שור שנגח או נשך חייב לשלם חצי נזק ^ק מגוף המזיק עצמו שנאמר "ומכרו את השור החי וחצו את כספו" ^ר.

חז"מ סימן שפט סעיף ו

ז. חמשה מעשים תמים ^ש יש בבהמה ואלו הן, הבהמה אינה מועדת מתחילתה לא ליגח ולא ליגוף ולא לנשוך ולא לרבוץ על כלים

^ס. ממשנה ריש פאה, ות"ת כנגד כולם. ועיין ביור"ד סי' ר"מ סעיף י"ב.

^ע. מירושלמי פ"ג דפסחים, ובריש חגיגה וקידושין מ' ע"ב וכפ"י התוס' שם בשם רש"י. ובאבות משנה ה' פ"ב.

^פ. בב"ק ג' ע"א ובמשנה י"ז ע"א.

^צ. היינו בקרקע אבל במטלטלין כל דבר מיטב הוא. סמ"ע ס"ק ג'.

^ק. שם בגמ' ב' ע"ב ובמשנה ט"ו ע"ב.

^ר. והתורה מדברת בשור שוה עשרים שהזיק שור שוה עשרים והנבלה שוה עשרה שכשיחצו ויטלו כל אחד חצי החי וחצי המת נמצא שכל אחד בידו חמש עשרה, ונמצא שהנזק קיבל חצי מהנזק שלו שהוא עשרה שמחציתו חמשה, ומכיון שיכול לשלם לו הנבלה וישלים לו נמצא שהוא צריך לתת לו בנוסף לכל הנבלה ששוה עשרה יתן לו עוד חמשה מגוף המזיק.

ומשווים נלמד לשאינם שווים כשנגח שור שוה מנה לשור שוה עשרים והמיתו הנבלה שוה ארבעה הרי כל הנזק ששה עשר, ואם יתן לו כל הנבלה יצטרך להוסיף לו מחצית הנזק שהוא שמונה מגופו של המזיק. סמ"ע ס"ק ד'.

^ש. שם במשנה נתבאר בדף ט' ע"ב.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

גדולים ולא לבעוט, ואם הרגילה עצמה בשינוי של אחד מהם נעשתה מועד לאותו דבר^ה.

אבל השן מועדת מתחילתה לאכול הראוי לה^א, והרגל מועדת מתחילתה לשבר בדרך הילוכה^ב.

ח"מ סימן שצ סעיף א

א. רגל הוא שהבהמה מהלכת כדרכה ומזקת בדרך הילוכה^א והוא דבר שדרכה בכך ואין לה הנאה בזה, וכל הדברים הדומים הם תולדות כגון הזיקה בגופה^ד דרך הילוכה בשערה^ה או במשאוי שעליה או ברסן שבפיה או בזוג שבצוארה, וכן תרנגולים שהיו פורחים ממקום למקום ושברו כלים בכנפיהם, או ע"י דריסה ורקידה ע"ג העיסה או פירות וטינפום או ניקרו^ו בהם, וכן כל דבר המחובר לגופה כגון עגלה המושכת בקרון והוליכתה ע"ג כלים ושברה אותם כל אלו תולדות דרגל, ובר"ה פטורה וברשות הניזק חייבת.

ח"מ סימן שצ סעיף ג

עין משפט ד.

ג. צרורות הניתזין מתחת רגלי בהמה^ז בשעת הילוכה אע"פ שתולדה דרגל היא ופטור עליהם בר"ה כרגל, ואם הזיקו ברשות הניזק צריך היה לשלם נזק שלם מהיפה שבנכסיו, אעפ"כ אינו משלם אלא חצי נזק, וע"כ בהמה שנכנסה לרשות הניזק והיו צרורות מנתזים מתחת רגליה ושברה כלים משלם חצי נזק בלבד מהיפה שבנכסיו ודבר זה

ת. אבל לא לאחר שאם הועדה ליגח לא הועדה לישך. שם בגמ' ט"ז ע"ב.

א. במשנה י"ט ע"ב שם.

ב. במשנה י"ז ע"א.

ג. מברייטא בב"ק ד' ע"ב.

ד. שם בדף ג' ע"א.

ה. פ"י שנסתבך כלי בשערה וגררה אותו ושברתו. סמ"ע ס"ק א'.

ו. פ"י ולא אכלוהו דאם כן הוי תולדה דשן שהרי יש לה הנאה על אכילתו, אלא מאסוהו בנקירתן. סמ"ע ס"ק ה'.

ז. ברייתא בב"ק י"ז ע"ב וכתנא קמא.

הלכה למשה מסיני ^ה.

עין משפט ^ה.

חור"מ סימן שצ סעיף ה

ה. דרסה על הכלי ברשות הניזק ^ט ושברה אותו ונפל על הכלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ^י ועל האחרון חצי נזק צרורות וי"א דה"ה לכח כוחו ^כ ג"כ משלם חצי נזק.

הגה: דרסה על הכלי ולא נשבר ונתגלגל למקום אחר ונשבר שם ^ל משלם נזק שלם דזה לא הוי צרורות.

עין משפט ^ו.

חור"מ סימן שצ סעיף י

י. התרנגולים מועדים להלך כדרךן ולשבר ^מ אבל אם היה חוט או רצועה קשור ברגליהם ונתפס הכלי באותו חוט ונתגלגל הכלי ונשבר משלם חצי נזק ^נ.

הגה: וי"א דע"י החוט שקשור ברגליה משלם נזק שלם ^ס. ואם התרנגול זרק החוט שקשור ברגלו ושבר בו משלם חצי נזק דהו"ל צרורות.

ח. פירוש אע"פ שהדברים נראין כסותרין זא"ז שיש לו דין רגל לענין פטור ברשות הרבים, ולענין חיוב תשלומין מנכסיו יש לו דין קרן, שאינו משלם אלא חצי נזק אפי' ברשות הניזק, משום כך אמרו שזו הלכה למשה מסיני ואין להרהר אחריה. סמ"ע ס"ק ט'.
ט. ממשנה שם ודוקא ברשות הניזק אבל בר"ה פטור על הכלי הראשון כרגל בר"ה דפטור, וכן הוא בברייתא שם י"ט ע"א.

י. כיון שהשבירה באה מכח הדריסה על הכלי עצמו, הולכין אחר התחלתו דהוי רגל עצמו ולא צרורות וברשות הניזק, משא"כ בסעיף ו' דאם היתה מהלכת בר"ה דאזלינן בתר המקום שנשבר שם. סמ"ע ס"ק י"ג.

כ. כ"כ הרא"ש בפסקיו שם מבעיא דרב אשי כח כחו.

ל. בעיא שם ונפשטא בדף י"ח ע"א לסומכוס וכו'. וכיון שהשבירה בא מכח הדריסה על הכלי עצמו הולכין אחר התחלתו והוי רגל עצמו ולא מצרורות, משא"כ בהיתה מהלכת בר"ה והתירה צרורות לרשות הניזק דאזלינן בתר מקום שנשבר שם. סמ"ע ס"ק י"ד.

מ. ממשנה שם י"ז ע"א.

נ. זהו לשון הרמב"ם בפ"ב מגזקי ממון הלכה י'.

ס. דהוי רגל אבל אם התרנגול זרק לחוט משלם חצי נזק דהו"ל צרורות. וי"א היא דעת הטור והרא"ש והתוס'.

ואם החוט הזיק אחר שנה פטור ^ע.

הגה: בד"א בחוט של הפקר או שיש לו בעלים והצניעו אותו ונקשר מאליו לרגלי התרנגול אבל אם החוט של בעל התרנגול ולא הצניעו אפי' נקשר מאליו ושבר ע"י זריקת החוט משלם נזק שלם ^פ, דחצי נזק צרורות אינו אלא בהתזת דבר הפקר ^צ אבל אם התיזה דבר של בעלים שלא הצניעו חייב נזק שלם.

הגה: אם החוט הוא של אחרים בעל החוט חייב ^ק בין שהזיק התרנגול דרך גרירה או בדרך זריקה הואיל ולא הצניע החוט שלו, אבל אם הזיק החוט לאחר שנה חייב בעל החוט ^ר מדין בור המתגלגל ברגלי אדם ובהמה.

בד"א בתרנגול של הפקר ^ש אבל אם יש לתרנגול בעלים אם הזיק דרך גרירה שניהם משלמים ביחד ^ת, ואם הזיק דרך זריקה בעל התרנגול נותן רביע ^א ובעל החוט ג' חלקים, ואם הזיק לאחר שנה בעל התרנגול פטור ^ב ובעל החוט חייב בכל ^ג.

ע. וכתב הטור דכתיב כי "יכרה איש בור" ולא שור בור.

פ. תוס' שם ד"ה אלא והרא"ש שם, ועיין ברש"י ד"ה פושע.

צ. דומיא דצרורות שהם הפקר. סמ"ע ס"ק כ"ג.

ק. פירוש כל הנזק אם התרנגול הוא של הפקר משום דבעל החוט היה לו לשמור חוטו שלא יסתבך בו תרנגול של הפקר. סמ"ע ס"ק כ"ד.

ר. פי' אף דלא הניחו בעל החוט במקום שהזיק, מ"מ יש לו דין בור שחוטו יש לו דין בור שנתגלגל ממקום שהניחו למקום שנה עתה ע"י התרנגול והזיק שם. וכתב הטור, דאם הזיק אחר שנה פטור על הזיק כלים "דחמור ולא כלים", אבל מה שדרשינן שור ולא אדם היינו אם המית האדם בנפילתו משא"כ כלי שנשבר זהו מיתתו. אבל בהזיק דרך גרירה או זריקה שאז חיובו מכח רגל או אשו חייב גם על הכלים. סמ"ע ס"ק כ"ה.

ש. כ"כ הרא"ש בפסקיו שם.

ת. שגם בעל התרנגול פשע שלא שמר תרנגולו. סמ"ע ס"ק כ"ו.

א. שזריקה של התרנגול הו"ל צרורות דאינו משלם אלא חצי נזק, וכיון שכאן בעל החוט חייב לשלם איתו אין על בעל התרנגול אלא רביע, אלא ג' חלקים נשארו על בעל החוט שהרי אם בעל החוט היה לבדו כגון שהתרנגול היה של הפקר היה מחוייב לשלם הכל. סמ"ע ס"ק כ"ז.

ב. דדרשינן "כי יכרה איש בור" ולא "שור בור" משום כך אין צד חיוב על בעל התרנגול אפי' אם החוט היה הפקר והזיק אחר שנה.

ג. כדין בור המתגלגל של בעל החוט וחייב בו כדין בור. ועיין בסי' תי"א.

הגה: וכל זה בנקשר החוט מאליו אבל אם קשרו אדם ברגלי התרנגול הקושרו חייב ^ד בכל ענין אפי' אם יש בעלים לחוט ^ה. וה"ה אם היה החוט מונח במקום מוצנע אבל הניחו במקום תורפה ועי"ז נקשר בתרנגול של הפקר ^ו הוי כאילו קשרו בידיים וחייב בעל החוט.

דף יז:

עין משפט א. חו"מ סימן שצ סעיף א
עין לעיל דף יז. עין משפט ב.ג.

עין משפט ב.ג. חו"מ סימן שצ סעיף ג.ד.

ג. צרורות הניתזין מתחת רגלי בהמה ^ז בשעת הילוכה אע"פ שתולדה דרגל היא ופטור עליהם בר"ה כרגל, ואם הזיקו ברשות הניזק צריך היה לשלם נזק שלם מהיפה שבנכסיו, אעפ"כ אינו משלם אלא חצי נזק, וע"כ בהמה שנכנסה לרשות הניזק והיו צרורות מנתזים מתחת רגליה ושברה כלים משלם חצי נזק בלבד מהיפה שבנכסיו ודבר זה הלכה למשה מסיני ^ח.

ד. ה"ה אם היתה מהלכת בר"ה וניתזו צרורות מתחת רגליה לרשות הניזק ושברו הכלים משלמת חצי נזק ^ט.

ד. מימרא דרב הונא שם.
ה. כך הוא לשון הטור והיה יכול לומר רבונא אפי' אם יש ג"כ לתרנגול בעלים. סמ"ע ס"ק כ"ט. וכל זה בקשרו בידיים אבל בנקשר מאליו דוקא בתרנגול הפקר בעל החוט חייב, אבל ביש לתרנגול בעלים ונקשר מאליו אחרי שהצניעו במקום תורפה גם בעל התרנגול מתחייב. עיין בפ"ת ס"ק א' שכ"כ.
ו. כ"כ בפ"ת ס"ק א' מהדגול מרכבה והכריח דבריו בדברי הרמ"א.
ז. ברייתא בב"ק י"ז ע"ב וכתנא קמא.
ח. פירוש אע"פ שהדברים נראין כסותרין זא"ז שיש לו דין רגל לענין פטור ברשות הרבים, ולענין חיוב תשלומין מנכסיו יש לו דין קרן, שאינו משלם אלא חצי נזק אפי' ברשות הניזק, משום כך אמרו שזו הלכה למשה מסיני ואין להרהר אחריה. סמ"ע ס"ק ט'.
ט. ואע"ג דצרורות דין רגל יש לו ופטור בר"ה, מ"מ כיון שניתזו משם לרשות הניזק אחרי הניזק הולכים וחייב. סמ"ע ס"ק י'.

וה"ה לתרגומים^י שהעלו צרורות ושברו ברשות הניזק.

עין משפט ד.

ח"מ סימן שצ סעיף א
עין לעיל דף יז. עין משפט ב.ג.

עין משפט ה.

ח"מ סימן שצ סעיף ט

ט. חמור שנער או אריה ששאג ותרנגול ברוח כנפיו ששברו כלים חייב^כ נזק שלם, אם היה ברשות הניזק כי זה אורחיה כרגל. וה"ה תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית לאכול הזרעונים^ל שהבתוכו ותקע בו בקולו ונשבר הכלי אם זה ברשות הניזק חייב נזק שלם, אבל אם לא היו בכלי זרעונים הוי משונה ותולדה דקרן^מ ולא דנים אותו היום.

עין משפט ו.

ח"מ סימן שצ סעיף א
עין לעיל דף יז. עין משפט ב.ג.

עין משפט ז.

ח"מ סימן שצ סעיף ד

ד. ה"ה אם היתה מהלכת בר"ה וניתזו צרורות מתחת רגליה לרשות הניזק ושברו הכלים משלמת חצי נזק^נ.

י. שכל דאורחיה הוא והנזק בא מכוחו דין צרורות יש לו. סמ"ע ס"ק י"א.
כ. מימרא דרב יוסף אמרי בי רב וכדמוקי לה בדף י"ט ע"א דסברי כרבנן.
ל. כאוקימתא דגמ' שם שהושיט ראשו כדי לאכול והוי דרכו בכך, וממילא דרכו ג"כ לצעוק שם ולתקוע.
מ. זו דעת הרמב"ם דאין כאן ספק בכה"ג ותולדה דקרן ומשלם חצי נזק, ובגאון אות ט"ז כתב שדין זה בלא היו זרעונים בכלי, ותלוי בפלוגתא דסעיף ז' אם תפס אם משלם חצי נזק או רביע נזק כך דעת הרא"ש. ודלא כרמב"ם.
אבל הרשב"א כתב שדעת הרי"ף דאם יש בכלי זרעונים משלם נזק שלם כמו שכתוב בדברי הרי"ף ולא כמו שדחק הרא"ש בדבריו. ובירושלמי איתא תרנגול ברוח כנפיו משלם חצי נזק סומכוס אומר נזק שלם ומשמע דכו"ע היא.
נ. ואע"ג דצרורות דין רגל יש לו ופטור בר"ה, מ"מ כיון שניתזו משם לרשות הניזק אחרי הניזק הולכים וחייב. סמ"ע ס"ק י'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

וה"ה לתרגומים ם שהעלו צרורות ושברו ברשות הניזק.

עין משפט ז.

ח"מ סימן שצ סעיף א
עין לעיל דף יז. עין משפט ב.ג.

עין משפט ט.

ח"מ סימן שצ סעיף יא

יא. תרגול שהיה מחטט בחבל שבקצהו תלוי דלי ועי"ז נפסק החבל ונשבר הדלי^ע, אם היתה עיסה דבוקה בחבל שזה אורחיה או אפי' אין בו עיסה והחבל בלוי^פ שדרכו ליפסק ע"י חטיטת התרגול, חייב בעל התרגול בין על החבל בין על הדלי נזק שלם. ואם החבל חדש^ז ואין עיסה דבוקה בו משונה הוא ואינו חייב אלא חצי נזק בין על החבל בין על הדלי. ואם התרגול הולך אחר הדלי^ק ומגלגלו עד המקום שנשבר שם משלם נזק שלם.

עין משפט י.

ח"מ סימן שצ סעיף ה

ה. דרסה על הכלי ברשות הניזק^ר ושברה אותו ונפל על הכלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם^ש ועל האחרון חצי נזק צרורות

ס. שכל דאורחיה הוא והנזק בא מכוחו דין צרורות יש לו. סמ"ע ס"ק י"א.

ע. מבריתא שם י"ח ע"א ואם היתה עיסה דבוקה שם בגמ'.

פ. כך פירשו בתוס' והרא"ש שם, וכ"כ ה"ה בשם חידושי הרשב"א. והגם שאין בו עיסה מ"מ דרכו של התרגול לחטט בחבל רטוב למצוץ מים ורק בחבל חדש אין דרך שיפסק ע"י חטיטה זו כדי למצוץ ממנו לשתות. סמ"ע ס"ק ל'.

צ. מסוגיא דגמ' שם, וכ"כ התוס' והרא"ש.

ק. אוקימתא דרב ביבי בר אביי שם אבל אם אינו הולך אחר הדלי אינו משלם אלא חצי נזק, ולא דמי לסעיף ה' בהג"ה דדרסה על כלי ונתגלגל דאזלינן אחרי התחלת הדריסה והו"ל רגל וחייב נזק שלם דשאני דריסה דזה אורחיה הוא, משא"כ פסיקת החבל חדש בלי עיסה דזה שינוי הוא והוי קרן, אבל אם הולך אחר הדלי ומגלגלו עד המקום שנשבר הוי רגל וחייב נזק שלם. סמ"ע ס"ק ל"א.

ר. ממשנה שם ודוקא ברשות הניזק אבל בר"ה פטור על הכלי הראשון כרגל בר"ה דפטור, וכן הוא בברייתא שם י"ט ע"א.

ש. כיון שהשבירה באה מכח הדריסה על הכלי עצמו, הולכין אחר התחלתו דהוי רגל עצמו ולא צרורות וברשות הניזק, משא"כ בסעיף ו' דאם היתה מהלכת בר"ה דאזלינן בתר המקום שנשבר שם. סמ"ע ס"ק י"ג.

וי"א דה"ה לכה כוחו **ת** ג"כ משלם חצי נזק.

הגה: דרסה על הכלי ולא נשבר ונתגלגל למקום אחר ונשבר שם **א** משלם נזק שלם דזה לא הוי צרורות.

ת. כ"כ הרא"ש בפסקיו שם מבעיא דרב אשי כח כחו.

א. בעיא שם ונפשטא בדף י"ח ע"א לסומכוס וכו'. וכיון שהשבירה בא מכח הדריסה על הכלי עצמו הולכין אחר התחלתו והוי רגל עצמו ולא מצרורות, משא"כ בהיתה מהלכת בר"ה והתיזה צרורות לרשות הניזק דאזלינן בתר מקום שנשבר שם. סמ"ע ס"ק י"ד.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com